

Landskabskarakterbeskrivelse

Landskabsvurdering

Anbefalinger til planlægningen

MIDTMORS NORD

MORS
HJERTET I NORDVEST

Beliggenhed og afgrænsning

Midtmors nord området strækker sig fra Ø. Jølby i vest over Tøving og til Skarum i nordøst og til syd for Nykøbing i sydøst. Mod nord afgrænses det af den gamle ådalsforbindelse Skarum Å, der strækker sig fra syd for Bjergby til Skarum. Mod syd og vest er området afgrænset af den øvre kant af ådalsforbindelserne tilhørende Erslev Kær, på den sydligste afgrænsning dog af vejstrækningen A26 indtil Legind Bjerge området. Mod øst er området afgrænset af Limfjorden med en lang kyststrækning.

Rent landskabeligt hænger området egentlig sammen med karakterområdet mod syd Midtmors Syd. Pga. oversigtligheden i beskrivelsen er Midtmors-området imidlertid delt op i to dele - en nordlig del og en sydlig del. Grænsen imellem de to områder er lagt således at den følger hovedvej A26, som forbinder Mors med Thy over Vilsund.

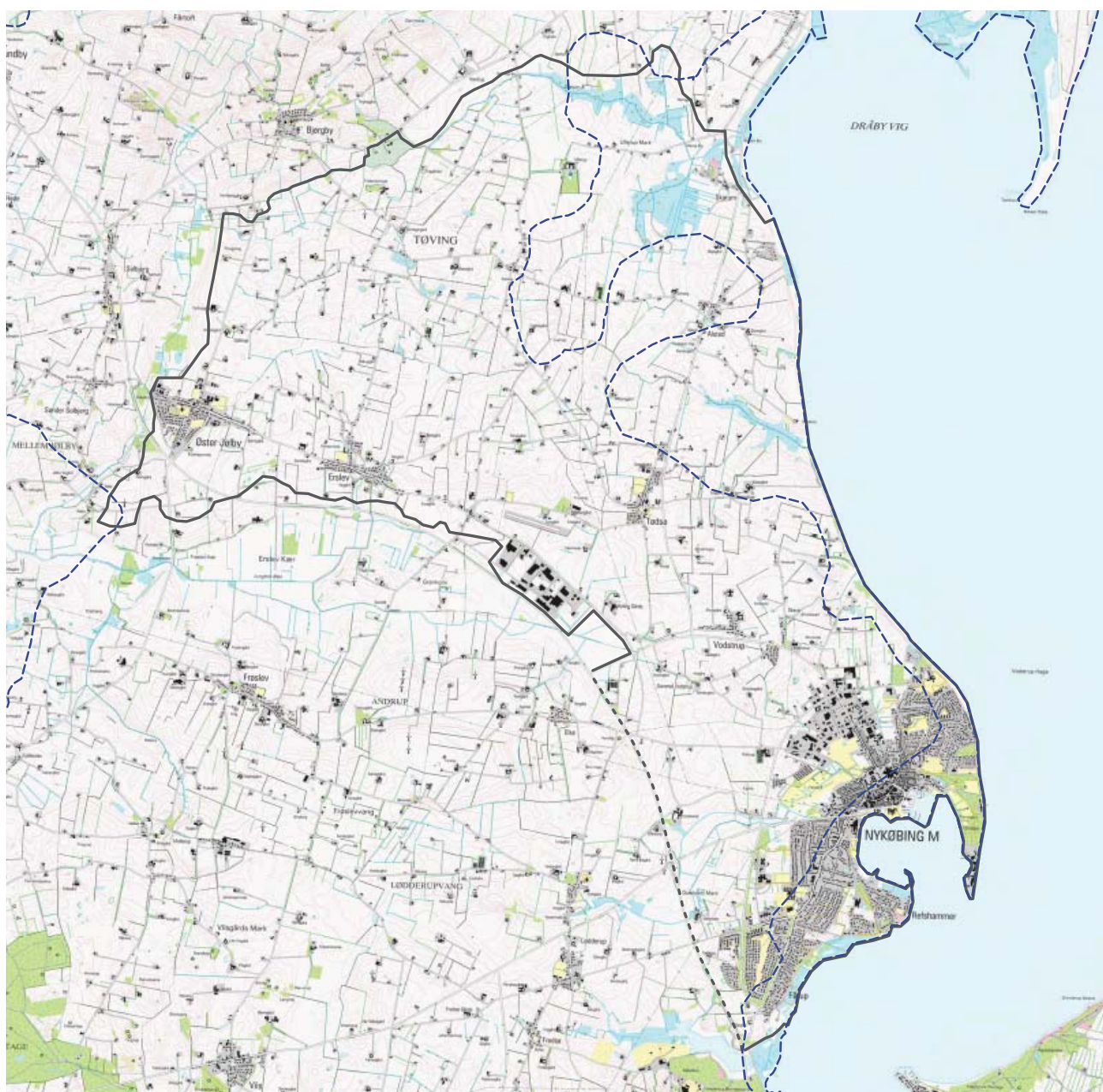

Fig. 1 Midtmors nord. Den stiplede linje angiver kystforlandets grænse.

Landskabskarakteren

Området er karakteriseret af meget svagt bølgende flader, orienteret mod naboområderne og mod kysten mod øst. En del af området er kystforland, med udsigt til Fur, Livø og Salling. Området domineres af enkelte store og markante landbrug og mange spredte mindre gårde og husmandssteder. Markfladerne er mellemstore, spredt omkranset af levende hegn og diger med punktvist beplantning. Bevoksningen i øvrigt er domineret af småbeplantninger omkring de fleste ejendomme og sumpskov/krat i og omkring vådområder.

Bevoksnings- og landskabsstrukturen får landskabet til at fremstå transparent med flere lange kik mod naboområderne nord og syd for området, og mod kysten øst for området. Kystlandskabet består af lodrette bevoksede klinter og en smal sandet, stedvis gruset strandbred.

Den nordøstlige del, omkring Skarum Enge, er et stort, fladt, lavtliggende område. Området er her mere åbent end i den resterende del af området, og udgør som kystforland den del af området, der er orienteret mod kysten.

Landskabskarakterens oprindelse

Landskabskarakteren har sin oprindelse i tiden omkring udskiftningen, hvor landbrugsejendomme flyttede fra landsbyerne, og hvor en række husmandssteder er blevet udstykket fra herregården Ullerup i den nordøstlige del af området. Derudover eksisterer de store gårde stadig i området, og har udviklet sig i takt med strukturudviklingen i landbruget til store moderne landbrugsvirksomheder med intensiv husdyrproduktion eller planteavl.

Mod øst ændres naturgrundlaget i lavbundsarealet omkring Skarum Enge. Her er landskabskarakteren knyttet til halvkultur, idet den er betinget af ekstensiv afgræsning som en udnyttelse af engene og som hindring for, at området gror til.

Naturgrundlag

Geomorfologi og terræn

Midtmors nord består dels af en højereliggende leret moræne og af lavbundsområdet omkring Skarum Enge. I den nordøstlige del er terrænet lavt og fladt, mens det hæver sig og bliver mere bølget længere ind i landet. På den anden side af afgrænsningen mod nord hæver landskabet sig dramatisk mod Salgjerhøj og Hanklit området. Syd for Alsted, ved Årnakke, strækker ådalen langs Brydebæk sig ind i landet som et markant dalstrøg.

Hydrologiske forhold

Området afvandes af ådalsforløbene Skarum Å og Brydebæk. I den nordlige del af området, fra Bjergby vest for området til Skarum i øst, løber Skarum Å, der flere steder langs strækningen er omgivet af enge. Gamle sideålbøb er i tidens løb blevet rørlagt, men konturerne af de gamle åforløb fremtræder stadig i landskabet. Brydebæk-ådalen ses tydeligt ved udløbet nord for Bjørndrup, men er for langt størstedelen af strækningen rørlagt. Dets oprindelige forløb fremtræder dog, ligesom for sidevandløbene til Skarum Å, stadig i landskabet.

Kystrelationer

Landskabskarakterområdets kystlinje løber fra Dråby Vig i nord til afgrænsningen til Legindområdet syd for Nykøbing. Kyststrækningen er forholdsvis lige fra den nordlige afgrænsning og til Ørodde, og der er lange kikk langs hele kysten. Syd for Ørodde ligger Klosterbugten, der tydeligt markerer Nykøbing som en havneby. Kystlinjen er østvendt og dermed ikke særligt vindeksponeret, så den er overvejende grøn. Strandbredden er smal og overvejende stenet med bagvedliggende kystskrænter, som markerer overgangen til det bagvedliggende landskab.

Arealanvendelse og landskabselementer*Dyrkningsform*

Den dominerende arealanvendelse er intensiv landbrugsdrift med planteavl. Skarum Enge afgræsses ekstensivt og er enkelte steder under tilgroning med pilekrat.

Bevoksningsstruktur

Området er som helhed spredt bevokset med hegn og krat og småbeplantninger omkring ejendomme. Læhegnene er overvejende ældre og ret åbne. Omkring Ullerup er der en lille skov/plantage, der omkranser hele ejendommen. Enkelte steder er der nytplantede alléer, og ved den vestlige indgangsvej til Ullerup står en gammel allé af seljerøn. Brydebæk ådalen er kratbevokset, med enkelte græsningsarealer.

Bebyggelsesmønster (herunder beskrivelse af landsbyer)

Bebyggelsen i området består af landsbyerne Erslev, Ø. Jølby, Tødsø, Vodstrup, Alsted, Skarum, Tøving, Galtrup og Nykøbing. Derudover består bebyggelsen af mere eller mindre spredte ejendomme, der overvejende er husmandssteder fra reformtiden. Nordøst for Alsted er et lille sommerhusområde, primært bestående af nyere opførte sommerhuse, eller små renoverede huse, der anvendes som fritidsbeboelse. Flere af de store gårde fremstår i dag med velholdte stuehuse, og med avlsbygninger præget af at være under stadig udvikling.

Af landsbyerne fremstår især Erslev og Ø. Jølby i dag som byer værende under udvikling, med parcelhuskvarterer og landsbyaktivitet i form af købmand o. lign. Ø. Jølby bærer præg af flere bygninger, der har deres oprindelse i de religiøse bevægelser, der har ligget til grund for Fri-menigheden. I de øvrige landsbyer er skoler og butikker nu lukkede ned, men især Alsted, Vodstrup, og Tødsø bærer stadig præg af landsbykarakter, mens Galtrup er blevet opslugt af Ø. Jølby, og bebyggelsen i Tøving har forskudt sig mod øst i forhold til den oprindelige bys placering. Af landsbyerne har Tødsø, Erslev, Ø. Jølby, Galtrup og Alsted kirker.

I den sydlige del af området ligger der langs A26 et industri- og erhvervsområde, Food Park. Området er afgrænset af en bred skærmende beplantning, og randen fremstår grøn.

Kulturhistoriske helheder og enkeltelementer

I området er der et ejerlav omkring Ullerup, der dog ikke længere kan erkendes i landskabet. Der

er desuden et landsbyejerlav i området omkring Alsted, der dog heller ikke længere fremstår markant i landskabet.

Der er fundet en del bopladser fra forskellige tidsaldre i området, og der findes gravhøje spredt i hele området. Ved Ullerup har der ligget et middelalderligt voldsted, dette blev dog fjernet i forbindelse med etablering af nyere bygninger. Sydvest for Skarum ligger Voldhøj, et gammel voldsted. Voldstedet består af en ca. 4,5 m høj borgbanke, omgivet af en gravsænkning, med spor af en ydervold. Højen er fredet.

Omgivelserne omkring alle områdets kirker er i regionplan 2005 omfattet af kirkebyggelinjer, hvor hensynet til kirkens betydning som monument i landskabet og i landsbymiljøet ikke må tilsidesættes ved opførsel af bygninger, tekniske anlæg med videre.

Erslev Kalkgrav er en råstofgrav, der ikke længere bærer præg af aktivitet, men som i dag henligger som et naturareal under ekstensiv afgræsning. Fra Erslev kalkovn til Erslev kalkgrav er der etableret et "Spor i landskabet".

Kalkovnen har en stor kulturhistorisk fortælleverdi og fremstår skulpturel i landskabet. Den ligger dog lidt tilbagetrukket fra Bårupvej i Erslev by, og har derfor ikke vidtrækkende influenszone på det omkringliggende landskab.

I den nordlige udkant af Ø. Jølby ligger det ottekantede forsamlingshus, der med sin karakteristiske arkitektoniske udformning fremstår markant i lokalområdet. Bygningen er fredet, og fremstår stort set som opført, bortset fra en lille tilbygning. Forsamlingshuset har tilknytning til opstarten af frimenighedskirken, og er således en del af det religiøse kulturmiljø omkring Ø. Jølby.

Enkeltelementer og tekniske anlæg

Vejnettet består af mange bugtede og forgrenede veje i forskellige størrelser. Hovedvej A26, Præstbrovej og Feggesundvej er de største vejanlæg i området.

I Tødsø er der en landingsbane til svævefly og mindre motoriserede fly. Denne fremtræder dog ikke markant i landskabet.

I området er der 8 vindmøller, hvoraf de 7 er koncentreret i den nordøstlige del af området. Herfra er der desuden udsigt til mange vindmøller i naboområdet.

Der er mange højspændingsledninger af varierende størrelse, som er særligt koncentreret i den nordlige del, hvor de nogle steder udgør et netværk på kryds og tværs.

Ved Harrehøj står en sendemast, der er synlig fra størstedelen af området.

Af rekreative områder findes badestrandene med tilhørende badebroer m.v. ved Årnakke og Bjørndrup. Desuden findes golfbanen nord for Nykøbing og svæveflyvepladsen ved Tødsø.

Rumlige visuelle forhold

Karaktergivende landskabselementer

Den spredte struktur af levende hegn og delvist bevoksede diger, der afgrænser intensivt dyrkede markflader, skaber sammen med de mange spredte husmandssteder omgivet af bevoksninger et transparent landskab af middelstor skala. Landskabet fremstår overordnet set enkelt og uden markante mønstre i hovedområdet

Markante delområder og enkeltelementer

I delområderne og enkeltelementerne ses der et tydeligt samspil mellem naturgrundlaget og de kulturskabte mønstre i området. Den intensive planteavl er samlet på den højereliggende moræneler, mens de lavtliggende våde enge omkring Skarum Å og Brydebæk er ekstensivt afgræsset. Kalkgraven ved Erslev er ligeledes skabt på et særligt naturgrundlag; kridtformationerne.

Delområder - Skarum Enge og Brydebæk ådalen

Det lavtliggende flade åbne landskab omkring Skarum Enge med sparsom skovbevoksning udgør en hel speciel landskabelig oplevelse, både set indefra området, men også i særlig grad udefra. Lavbundslandskabet opleves især tydeligt fra Tinghøj ved Tøving. Store landbrugsflader strækker sig fra de store marker omkring Ullerup til vejen mellem Tøving Korsvej og Alsted og ud mod fjorden.

Fra Brydebæk ved Årnakke strækker kystlandet sig ligeledes via en ådal ind i landet, for at mødes med kystforlandet til Dråby Vig ved Tinghøj. Kystforlandet udgør her en mere smal kile gennem landskabet og ud til fjorden end kystforlandet ned over Skarum Enge.

Elementer

Erslev Kalkgrav og Kalkovnen

Adskiller sig fra hovedkarakteren i kraft af den markante terrænform, og den geologiske lokalitet som kalkgrav. Kalkgraven opleves som en lille grøn oase i landbrugslandet mellem Erslev By og vejanlægget A26. Nede i kalkgraven opleves relativt uforstyrret natur, hvor støj fra A26 er afdæmpet. Den ekstensive græsning og de stejle kalkskrænter har sikret en karakteristisk naturtype domineret af overdrevsvegetation med det dertil knyttede planteliv. Området rummer fine oplevelser både visuelt, naturmæssigt og rekreativt, og kan i kraft af det lukkede rum og de stejle skrænter betegnes som et område med markant rumlig afgrænsning.

Kalkovnen udgør et markant kulturhistorisk enkeltelement i landskabet. Ovnen er restaureret indenfor de senere år, og fremstår som en velholdt karakterfuld industribygning.

Tinghøj og Alsted kirke

Tinghøj og Alsted Kirke kan i kraft af de specielle rumlige forhold ligeledes betegnes som enkeltelementer med markante rumlige og visuelle forhold. Fra Alsted Kirke opleves Limfjorden i særlig grad pga. særlige udsigtsforhold. Kystforlandet, hvorfra der er udsigt til Limfjorden øst for Mors, strækker sig særligt langt ind mod Tinghøj, med lange kik over det sænkede flade landskab, der

udgør Skarum Enge.

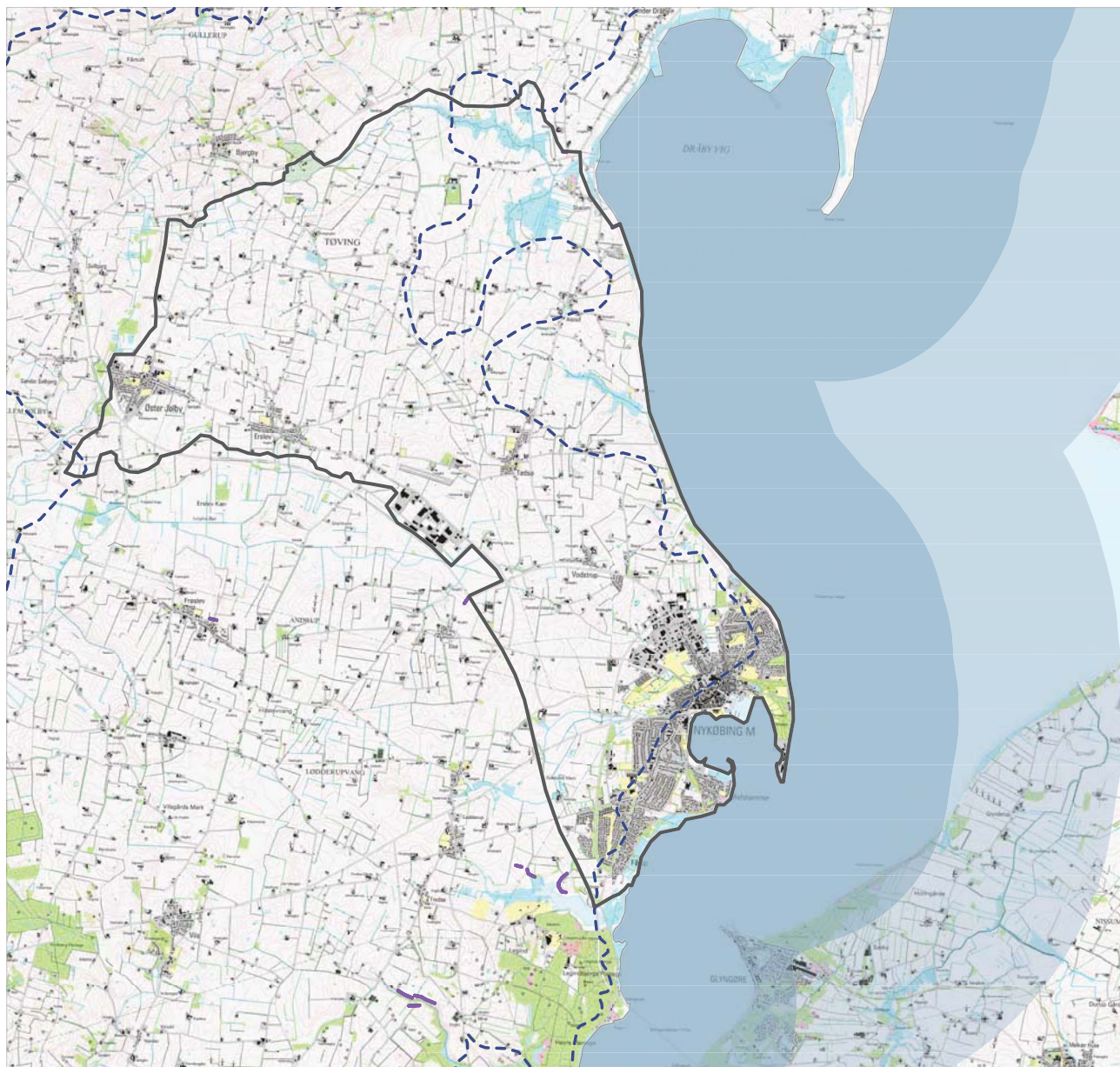
Påvirkninger fra tekniske anlæg, byudvikling eller andre landskabselementer

Den primære visuelle påvirkning fra tekniske anlæg kommer fra højspændingsledningerne i den nordlige del af området og vindmøllerne i den nordøstlige del af området. Møllerne virker især forstyrrende på oplevelsen af Skarum Enge som et åbent lavbundsareal med spredt bebyggelse. Fra Skarum Enge er der udsigt til mange vindmøller i naboområdet og til markant landbrugsbyggeri med meget høje og iøjnefaldende siloer lige uden for områdefrænsningen mod nord og mod øst. Disse anlæg virker ligeledes forstyrrende på oplevelsen af området.

Højspændingsledninger i forskellige størrelser og udformninger krydser flere steder hinanden, og danner et forstyrrende "netværk" henover landskabet i den nordlige del af området.

Enkelte af de store gårde optræder med deres høje siloer og markante beliggenhed som meget forstyrrende tekniske anlæg. Industri- og erhvervsområdet Food Park opleves på trods af sin størrelse ikke særlig markant set fra området, da den er velafgrænset af tæt og høj beplantning.

Visuelle sammenhænge i kystlandskabet

Figur 2 Visuelle sammenhænge i kystlandskabet. Det mørkeblå område viser kyster, som ligger mindre end 2,5 km fra karakterområdet, mens det lysere blå område viser kyster, som ligger mindre end 5 km fra karakterområdet.

Kystforlandet

Kystforlandet er forholdsvis smalt, bortset fra i den nordlige halvdel af området, hvor det strækker sig langt ind i landet via ådalene omkring Skarum Å og Brydebæk. Her består kystforlandet overvejende af afgræssede arealer længst mod kysten, vekslede mod mere intensivt dyrkede

arealer, jo længere væk fra kysten man kommer. Fra Brydebæk og mod syd indtil Nykøbing by samt på en kortere strækning mellem Skarum Enge og Brydebæk strækker kystforlandet sig ikke ret langt ind i landet, og består her af intensivt dyrkede arealer helt ud til kystklinterne. De lodrette klinter er primært kratbevoksede.

Den svagt bugtede kystlinje består af en smal sandet, stedvist gruset strand. Både fra stranden og kystklinterne er der vidtstrakte visuelle sammenhænge langs kystlinjen. Kystlinjen langs Nykøbing ud til Ørodde opleves som værende hel grøn, da denne er velafgrænset af beplantning. Langs kystklinterne er der visuel sammenhæng fra områdets nordligste grænse til Ørodde i Nykøbing.

Karakteristika for modstående kyster

Afstanden til modstående kyster er langs hele områdets kystlinjer 6-13 km lang, og de modstående kyster består af Salling og af øerne Livø og Fur, hvis kyster rejser sig jævnt som øer i fjorden med bevoksning og landbrugsarealer. Kystrummet er stedvist helt åbent, med vand til horisontlinjen, men ellers overvejende lukket. De modstående kyster er primært præget af bevoksning og landbrugsarealer, nærmest ses dog de blottede molerklinter på Fur.

Landskabskarakterens nøglefunktioner, udviklingstendenser og planlagte ændringer

Nøglefunktioner

Skarum Enge har oprindeligt været et stort vådområde med lange ådalsforbindelser, der har strukket sig langt ind i landet. Disse ådale er nu drænede og delvist kanaliserede og rørlagte, til fordel for landbrugsdrift, og Skarum Enge afgræsses nu.

Udviklingstendenser

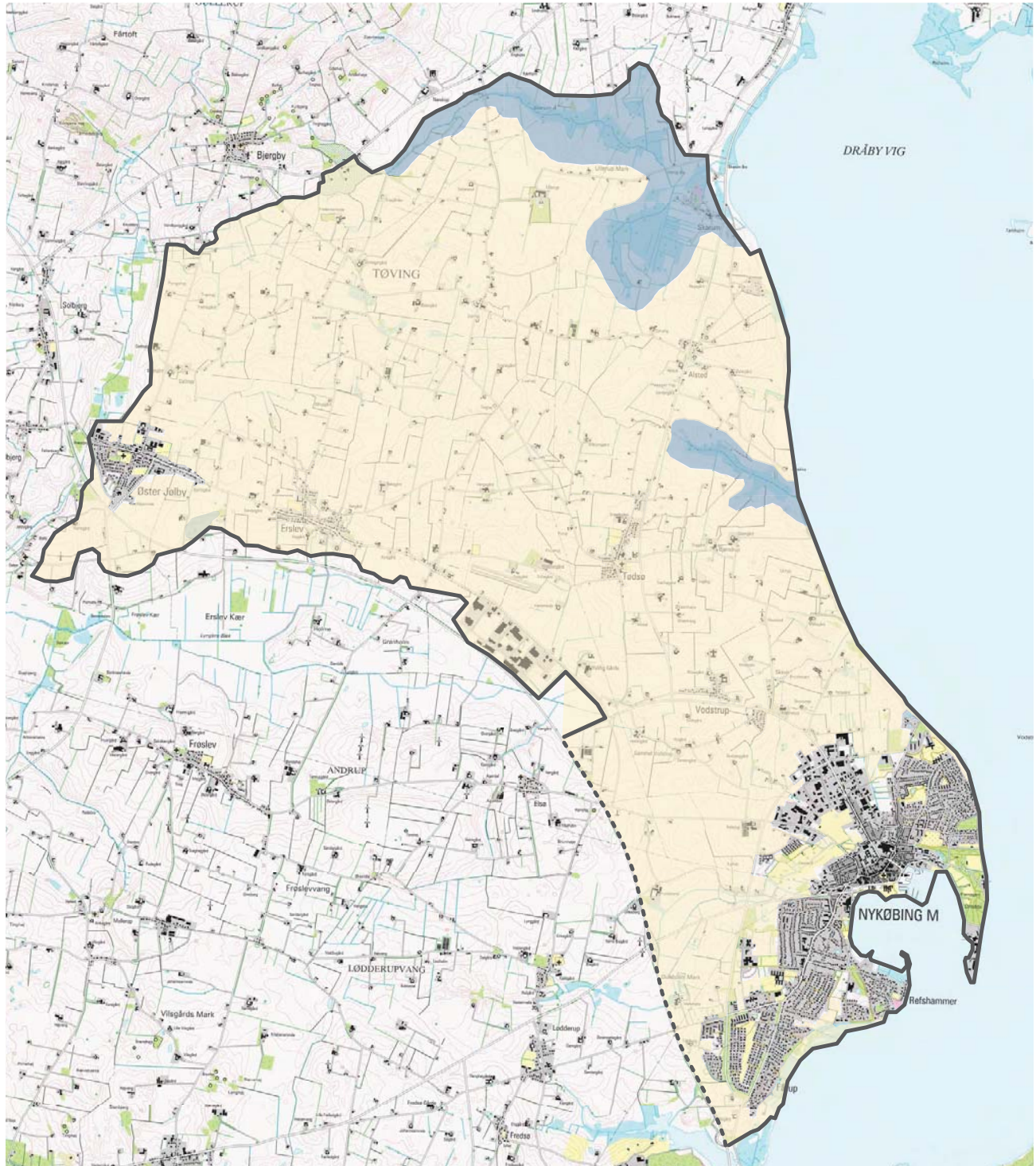
Udviklingen i landbruget i området går mod færre og større enheder. Der er både svine- og kvægbrug i området og strukturudviklingen afspejles i, at mange af de små gårde og husmandssteder har frasolgt deres jordtilliggende til de store gårde, der derved kan intensivere landbrugsdriften. Området er stadig forholdsvis tæt befolket, og flere af landsbyerne er under stadig udvikling. Der er et veludviklet erhvervsliv, især koncentreret omkring landsbyerne Ø. Jølby og Erslev.

Planlagte ændringer

Nord for Nykøbing by er der i tilknytning til golfbanen udlagt byvækstområder. Det er det område, der i kraft af den nære tilknytning til golfbanen forventes at være mest attraktivt for udvikling af boligområde. Syd for Ø. Jølby, umiddelbart op til hovedvej A26, er der endvidere udlagt et mindre område til erhvervsudvikling.

Skarum Enge er i Regionplan 2005 udpeget som potentielt vådområde. Idet Skarum Enge grænser op til Natura 2000 området Dråby Vig, vil Skarum Enge være et område, der naturmæssigt set sandsynligvis vil blive prioriteret forholdvist højt i den fremtidige planlægning af potentielle vådområder.

Landskabskarakterens styrke

Figur 3 Karakterstyrke. Det lysegule er karakteristisk, og det blå er kontrasterende.

Karakteristisk

Den nordvestlige og sydlige del

Landskabskarakteren i form af intensivt dyrkede marker på lermorænen i det svagt bølgede landskab, opdelt i middelstore markfelter af diger og hegn, fremstår tydeligt fra Ullerup i nord mod vest og syd. Det karaktergivende mønster, dannet af spredtliggende små gårde, diger, mange små veje og landsbyerne afspejler stadig svagt landskabskarakterens oprindelige struktur. Da mange af husmandsstederne i dag fremstår jordløse, og flere diger og hegn er nedlagte for at få større markenheder, fremstår området langt fra så karakteristisk som i dets oprindelse. Strukturen i landsbyen vurderes i de fleste af landsbyerne at være relativt intakt.

Kontrasterende

Skarum Enge

Skarum Enge er et lavtliggende halvkulturareal, der strækker sig fra Skarum til ind i området over Ullerup Mark. Engene består af ekstensivt afgræssede indhegninger, der både i terræn og natur adskiller sig fra det øvrige ekstensivt opdyrkede landbrugsland. Overgangen fra engene til de højereliggende landbrugsarealer er glidende, idet landskabet hæver sig op mod Tøving og Alsted. Vejene Ullerup Mark mod nord, Bjørnvadbro mod vest og Ulleruphusevej mod syd giver dog med deres mange husmandssteder langs vejene et indtryk af, at husmandsudstykningsen fra Ullerup Herregård har foregået på randen af lavbundsarealerne.

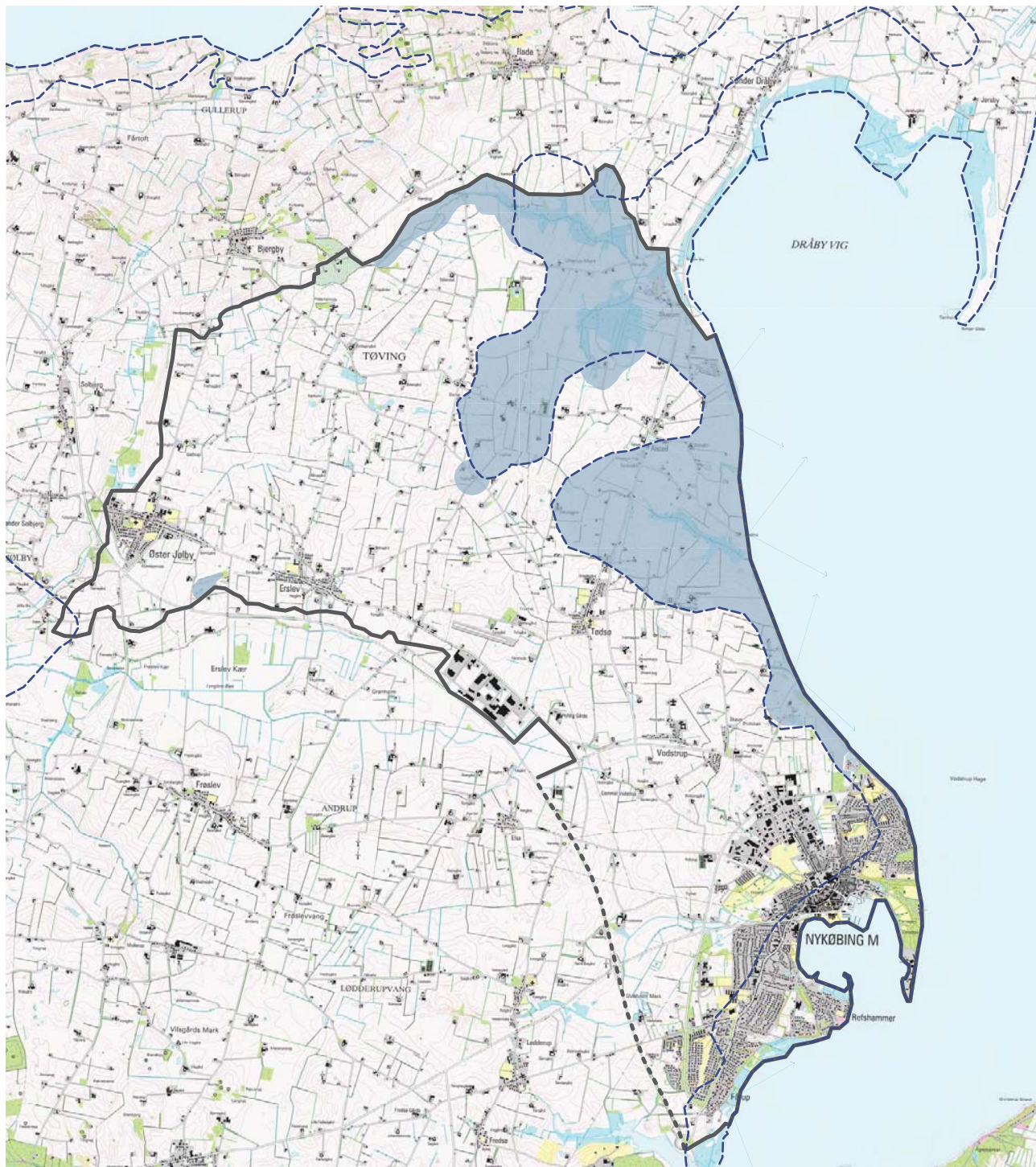
Brydebæk

Terrænet her adskiller sig fra det øvrige, ved at ådalen på den yderste strækning er skåret som en dyb smal kile ind i landskabet fra fjorden. Længere inde i området åbner ådalen mere op, og giver et kystforland, der strækker sig helt op til Tinghøj i Tøving. Som ved Skarum Enge ses et mønster i udstykningen af de små husmandssteder langs den øverste rand af ådalen og det gamle engområde, der har strukket sig ind i landet. De stejle åbrinker længst mod fjorden er bevoksede med krat og småskov, men er stedvist ekstensivt afgræssede. Efterhånden som terrænet flader mere ud, tiltager omfanget af intensiv landbrugsdrift på arealerne.

Erslev Kalkgrav

Det kunstigt skabte dramatiske terræn vidner om tidligere tiders graveaktiviteter i området. Graven fremstår i dag som et stort dybt irregulært hul med forhøjninger og småhuller i bunden. Store dele af graven er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3, med hhv. sø og overdrev. Dele af bunden er indhegnet og ekstensivt afgræsset. Enkelte betonelementer vidner om den tidligere graveaktivitet i området og landskabskarakterens oprindelse. Kalken træder stadig tydeligt frem i overfladen, men hele området er nu bevokset og stedvis under kraftig tilgroning.

Særlige visuelle oplevelsesmuligheder

Figur 4 Særlige visuelle oplevelsesmuligheder. Pilene angiver særlige udsigter mod naboområdet eller over fjorden.

Skarum Enge

Området rummer store visuelle oplevelsesmuligheder i form af det mere "levende" landskab, der veksler mellem tørre og mere våde områder, græssende dyr, kratbevoksninger og store sammenhængende ubebyggede naturarealer. Området er afgrænset fra det højereliggende moræneområde, og opleves derfor som et større lukket rum.

Brydebæk

Området opleves som et mindre lukket rum, der ligger som en kile fra kysten og ind i landet helt op til Tinghøj i Tøving. På den yderste strækning fra lidt øst for Feggesundvej og ud mod kysten fremstår området meget uforstyrret, med forholdsvis tæt bevoksning og ekstensiv afgræsning langs skrænterne ned mod ådalen.

Erslev Kalkgrav

Kalkgraven opleves som et lille aflukket rum, der oplevelsesmæssigt er isoleret fra det omkringliggende ret støjende område omkring A26 og Erslev by. Kalkgraven er pga. af den isolerede placering ikke ret besøgt, og er et område, der både byder på rekreative og naturmæssige oplevelser. Vest for Erslev kirke ligger Erslev kalkovn, der har forestået brændingen af kalken i udgravningsperioden. Mellem ovnen og graven er der et "Spor i landskabet". Ovnen er flot restaureret, og fortæller historien om tidligere tiders udvinding og behandling af kalken fra Erslev kalkgrav.

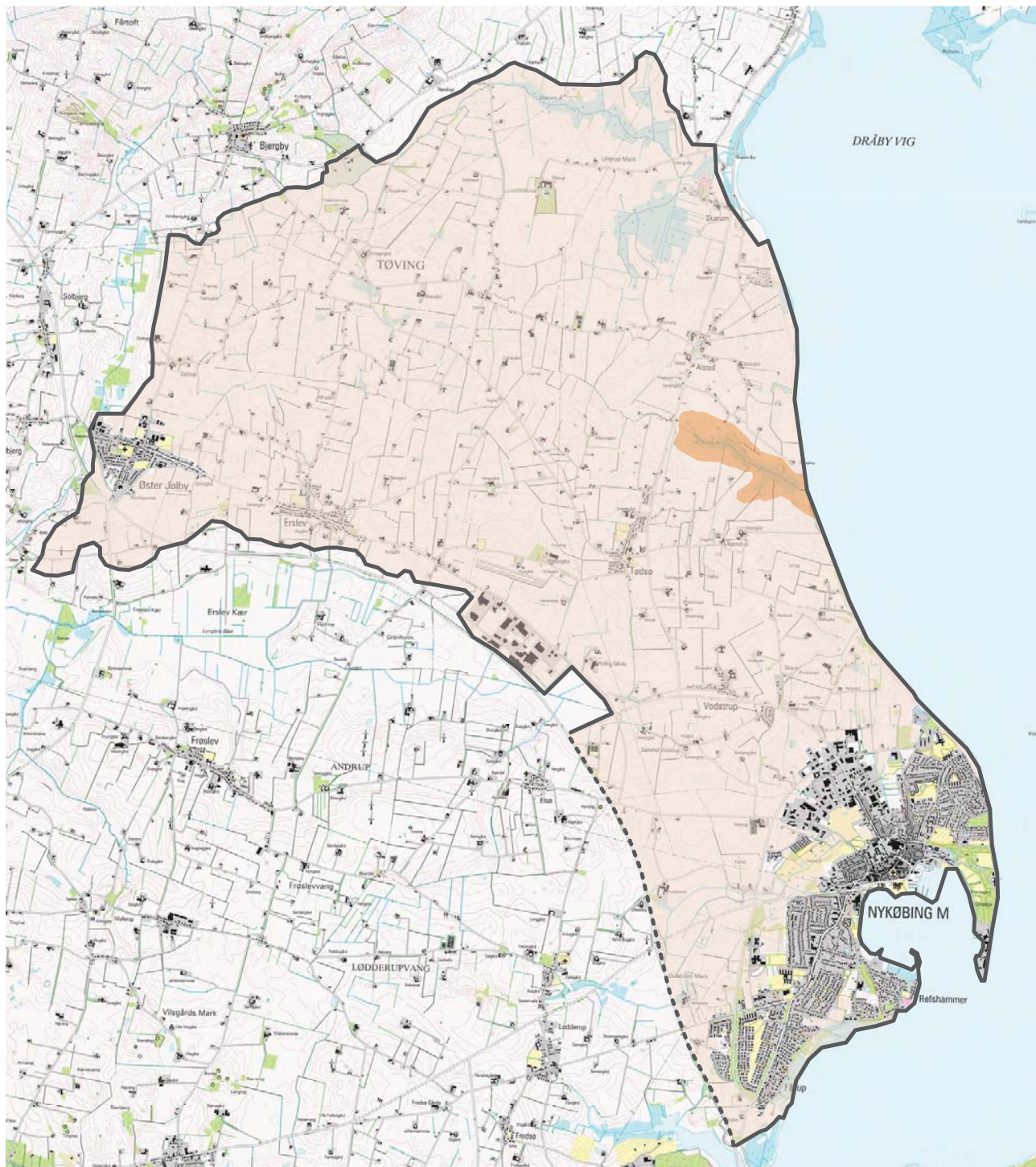
Tinghøj

Ved Tinghøj samles kystforlandet mellem Skarum Enge og Brydebæk, og der er en storslået udsigt over store dele af Mors. Toppen af højen blev gravet af i forrige århundrede af herremanden på Ullerup, for at han kunne etablere en udsigtsplads på højen. Fra højen opleves Skarum Enge i særlig grad som et stort sammenhængende lavbundsareal i oplandet til Dråby Vig. Øerne Fur og Livø ses også tydeligt herfra, ligesom der er udsigt udover Erslev Kær mod syd, hvor horisonten omfatter Sindbjerg plantage.

Alsted Kirke

Kirken ligger meget meget højt placeret i landskabet, og med sin kystnære placering er der fra hele kirkegården vid udsigt over fjorden til de modstående kyster i Salling og på Fur og Livø. Den lille kirke med den lille kirkegård ligger isoleret, trukket væk fra Alsted by, og er omgivet af opdyrkede marker.

Tilstand

Figur 5 Tilstanden af de karaktergivende elementer og de særlige visuelle oplevelsesmuligheder. Det mørke område er vurderet til god tilstand, det lyse til at være i middel tilstand.

God tilstand*Brydebæk*

Området mangler vedligeholdelse og er derfor under tilgroning, men intaktheden og særligt uforstyrreligheden er god, og områdets tilstand vurderes derfor overordnet set som værende god.

Middel tilstand*Hovedområdet*

Området bærer ikke længere i udpræget grad præg af udstykningen, men de fleste husmandssteder eksisterer stadig, heraf mange gennemgående renoverede.

Skarum Enge

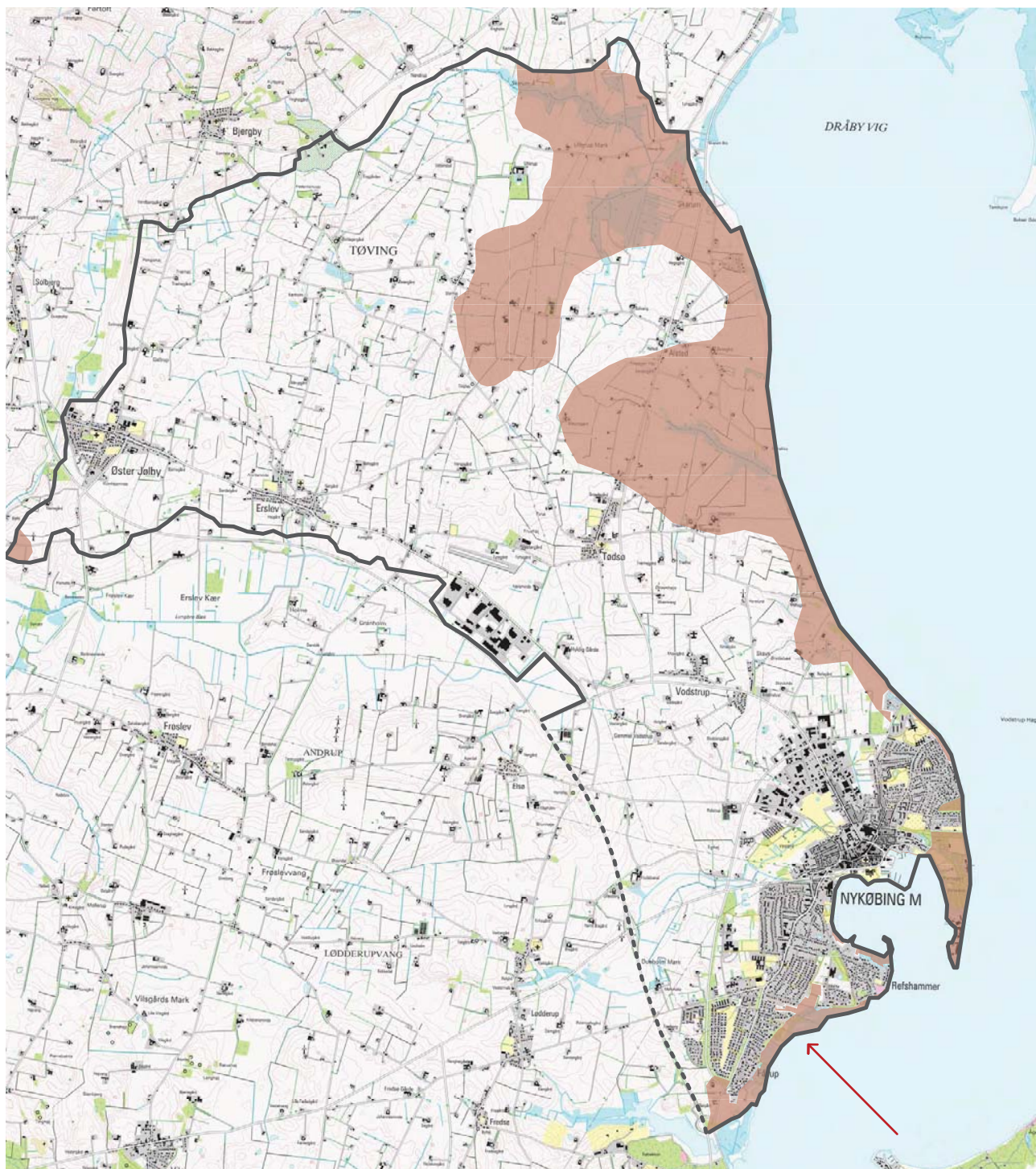
Intaktheden vurderes at være god, men da området er under tilgroning vurderes vedligeholdelsen at være middel til god. Da der er en del særligt forstyrrende elementer som vindmøller, højspændingsledninger og markante landbrugsbygninger i områderne omkring Skarum Enge, vurderes uforstyrreligheden dog at være i middel til dårlig tilstand. Områdets tilstand vurderes derfor overordnet set som værende middel.

Erslev Kalkgrav

Graven fremstår ikke længere med blottede skrænter, men er ad åre blev bevokset ved varierende vegetation. De sydvendte skrænter er med deres bedre vækstbetingelser i form af sol under kraftig tilgroning med træer, mens de øvrige skrænter med deres mørkere og fugtigere klima primært er dækket af lav urtevegetation. Overordnet set er området dog under tilgroning, og såvel intakthed som vedligehold vurderes at være af middel tilstand.

Kalkgraven ligger i en kile mellem Erslev by og Erslev Kær, og ligger tæt op ad A26. Der er meget støj fra A26, men dette opleves dog ikke i så stor grad, når man befinder sig nede i graven. Der er tilkørselsadgang via grusveje, og med sin relativt isolerede beliggenhed er området i øvrigt ikke særligt forstyrret af mange forbipasserende. Uforstyrreligheden vurderes derfor også som værende af middel tilstand.

Sårbarhed

Figur 6 Sårbarhed. Det røde område vurderes at være særligt sårbart overfor markante ændringer i landskabet. Pilen angiver sårbarhed overfor ændringer på modstående kyst.

Generelt

Områdets udprægede landbrugslandskab betyder, at der også fremover kan forventes store udvidelser af landbrug i området. Den relativt høje tæthed af husmandssteder vidner stadig om udstykningen, og landskabets karakter af udstykningslandskab vil forsvinde med nedrivelsen af disse bygninger.

Skarum Enge

Oplevelsen af det vidtrækkende lavtliggende område er primært sårbar overfor tilgroning og byggeri, der vil bryde med oplevelsen af det åbne landskab. Dræning af området vil medføre markante ændringer i arealanvendelsen i området og vil betyde, at områdets karakter som halvkulturlandskab vil forsvinde.

Brydebæk

Brydebæk er ligesom Skarum Enge sårbar overfor tilgroning og byggeri. Da området i forvejen er meget uforstyrret, er området sårbar overfor al etablering af nybyggeri eller tekniske anlæg.

Erslev Kalkgrav

Området er primært sårbar overfor ophør af pleje eller for ekstensiv pleje. Oplevelsen af området er forstyrret af trafikstøj fra A26, og området vil være sårbart overfor udbygning af denne.

Kystforlandet

Især kystforlandet er sårbart overfor etablering af markant byggeri, som fx store landbrugsbygninger og etablering af tekniske anlæg som vindmøller og højspændingsledninger. Ligeledes vil markante ændringer af arealanvendelsen i kystforlandet, fx etablering af skov, være en tilstandsændring, der vil have stor effekt på oplevelsen af området.

Kystlandskabet er, pga. af de visuelle sammenhænge langs med kysten og på tværs til modstående kyster, sårbart overfor markante ændringer som etablering af tekniske anlæg og større beplantninger. Især Alsted kirke har en meget unik placering, og oplevelsen af den isolerede og uforstyrrede kirkegård er meget sårbar overfor såvel visuelt forstyrrende som støjende byggeri.

Anbefalinger til planlægningen

Landskab

Området rummer flere landskabelige kvaliteter:

- (Landskabet er for en stor del karakteristisk med flere markante kontrasterende delområder, der skiller sig ud, og derved fremhæver det øvrige landskab.
- Området rummer stedvist særlige visuelle oplevelsesmuligheder.
- Tilstanden er middel til god, og kan bibeholdes med den rette beskyttelse.

Ud fra et landskabeligt synspunkt, bør landskabet især i delområderne søges beskyttet mod yderligere tilstandsændringer, som vil svække områdernes karakteristiske kvaliteter. Især Brydebæk ådalen og Skarum Enge, men også kystforlandet som helhed, rummer særlige visuelle oplevelser, og er lettilgængelige for offentligheden. Disse områder bør i kommuneplanen sikres som områder, der friholdes for dræning, nyetablering af tekniske anlæg og fysiske anlæg, og som især for Skarum Enges vedkommende bør søges reetableret ved nedlæggelse af eksisterende tekniske anlæg såsom vindmøller, i det omfang det er muligt. Ligeledes bør der være fokus på naturpleje i form af græsning i de gamle ådale, for opretholdelse af den nuværende naturtilstand. I Brydebæk ådalen, der i forvejen er overvejende friholdt for markant byggeri, er det vigtigt, at eventuelle nye bygninger og tilbygninger eller ændringer af det eksisterende byggeri fastholdes i den eksisterende skalering, så store markante bygninger i området undgås.

En afhjælpende foranstaltning i forbindelse med etablering af større landbrugsbyggeri vil være beplantning omkring bygningerne, og i kystforlandet især en lav placering af byggeri.

Natur

Skarum Enge afvander til Dråby Vig, der er udpeget som Natura 2000 område, og rummer store naturmæssige kvaliteter. Selve Skarum Enge er i regionplanen og kommunens indspil til Vand- og Naturplanerne udlagt som et potentielt vådområde. Der bør derfor holdes særlig fokus på naturkvaliteten i området, og det bør indgå som et kerneområde i kommuneplanen. Erslev Kalkgrav rummer ligeledes gode potentialer for forbedring af naturtilstanden, og mere intensiveret pleje af området vil forbedre tilstanden betydeligt.

Landbrug

Landskabeligt set bør intensivering af landbrugsdriften ske udenfor de områder, der rummer særlige visuelle oplevelsesmuligheder, herunder især kystforlandet. Det bør i hovedområdet tilstræbes, at de eksisterende diger og hegn bibeholdes, således at der ikke sker yderligere opbrydning af mindre markfelter til større markfelter. De mange husmandssteder bør bevares og vedligeholdes som små husmandssteder. Beplantninger omkring gårde bør bibeholdes, og bør udvides til også at omfatte nye landbrugsbygninger ved landbrugsudvidelser.

Tekniske anlæg

Hele kystforlandet er særligt sårbart overfor tekniske anlæg, og bør som udgangspunkt friholdes for yderligere anlæg. Store dele af området forstyrres i særlig grad af højspændingsledninger i flergående retninger, der flere steder krydser hinanden, og en markant forbedring kan opnås ved at føre højspændingsledningerne under jorden.

Byer

Den oprindelige vejstruktur i byerne i området er velbevaret, og bør fastholdes. I flere af byerne ligger der gamle gårde, der bør bevares og vedligeholdes i deres oprindelige stil.

Friluftsliv og turisme

Nedenfor angives de registrerede eksisterende faciliteter og potentialer knyttet til friluftsliv og turisme. Disse vurderes i forhold til de relevante turismekategorier, der er arbejdet med indenfor Visit Danmarks projekt "Syv Danmarksoplevelser", som er en analyse af turisme i Danmark. De 2 kategorier, som knytter sig til bymæssige oplevelser, er ikke relevante for Mors. Sidst er der foretaget en vurdering af om et givent område er sårbart overfor forstyrrelser.

Kategorierne er:

Aktiv natur

Naturens gratis glæder

I ro og mag ved vandet

Sjov i sommerlandet

Det gode liv

Sårbart overfor forstyrrelser (hører ikke til Visit Danmarks kategorier)

Eksisterende faciliteter

Badebroen/stranden ved Årnakke (Naturens gratis glæder)

Badebroen/stranden ved Bjørndrup (Naturens gratis glæder)

Golfbanen i Nykøbing (Det gode liv)

Erslev Kalkovn og kalkgrav (Naturens gratis glæder)

Solruten fra Legind til Sdr. Dråby (Naturens gratis glæder)

Tinghøj (Naturens gratis glæder)

Målrettet friluftsliv og turisme er især området med den nye golfbane nord for Nykøbing, kalkovnen i Erslev og badestrandene med tilhørende faciliteter som badebro og borde/bænke samt bålplads ved Årnakke og Bjørndrup.

Kalkovnen i Erslev er markant set fra nord for Erslev by. Der er mulighed for at se ovnen indefra, og der er flere informationstavler. Ovnene er tilknyttet et "Spor i landskabet" som går ned til kalkgraven. Her er dog ikke opsat informationstavler.

Solruten, der er cykelruten der følger kystlandskabet rundt om Mors, ligger indenfor kystforlandet langs hele strækningen, således at der langs hele strækningen er kik til fjorden.

Kystruten er en nyetableret vandrerute, der principielt følger kysten rundt om Mors. I Midtmors nord er det lykkedes at lægge den langs hele områdets kyststrækning med mulighed for særlige visuelle og naturmæssige oplevelser.

Tinghøj er med sin høje placering i landskabet et markant udsigtspunkt på Mors. Der er opsat informationstavle ved højen, og der er fine adgangsforhold gennem fårefold til højen.

Potentialer

Skarum Enge (Naturens gratis glæder)

Tinghøj (Naturens gratis glæder)

Farvandet i "øhavet" øst for området (Aktiv natur)

Skarum Enge rummer med sin særlige landskabelige oplevelser potentialer for eksempelvis en udvidelse af Solruten til at omfatte vejene med de mange husmandssteder rundt om "randen" af lavbundsarealet.

Tinghøj er en eksisterende facilitet, der dog rummer potentialer for mere end blot et kort visit. På en plads ved siden af højen kunne der fint etableres borde-bænkesæt, ligesom Solruten med fordel kunne udvides til at omfatte Tinghøj også.

Farvandet øst for området, ud mod Salling, Fur og Livø anvendes primært af fritidsfiskere, men rummer også potentialer for eksempelvis lystbådesejls og kajaksejls, og der vil i forbindelse med sidstenævnte med fordel kunne etableres overnatningsmuligheder, fx i form af shelters langs kystlinjen fra Nykøbing til Dråby Vig, udenfor Natura 2000 området.